Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (peti senat)

z dne 8. junija 2017 [1]

„Predhodno odločanje — Območje svobode, varnosti in pravice — Postopki zaradi insolventnosti — Uredba (ES) št. 1346/2000 — Člena 4 in 13 — Dejanja, ki so v škodo vseh upnikov — Pogoji, pod katerimi je zadevno dejanje mogoče izpodbijati — Dejanje, za katero se uporablja pravo druge države članice, in ne države, v kateri so bili uvedeni postopki — Dejanje, ki ga na podlagi tega prava ni mogoče izpodbijati — Uredba (ES) št. 593/2008 — Člen 3(3) — Pravo, ki ga izberejo stranke — Nahajanje vseh elementov zadevnega položaja v državi uvedbe postopkov — Vpliv“

V zadevi C-54/16,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Tribunale Ordinario di Venezia (sodišče v Benetkah, Italija) z odločbo z dne 7. januarja 2016, ki je prispela na Sodišče 29. januarja 2016, v postopku

Vinyls Italia SpA, v stečaju,

proti

Mediterranea di Navigazione SpA,

SODIŠČE (peti senat),

v sestavi J. L. da Cruz Vilaça, predsednik senata, M. Berger (poročevalka), sodnica, A. Borg Barthet, E. Levits in F. Biltgen, sodniki,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodni tajnik: M. Aleksejev, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 1. decembra 2016,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za Vinyls Italia SpA, v stečaju, S. Girotto, F. Marrella in M. Pizzigati, odvetniki,

— za Mediterranea di Navigazione SpA M. Maresca, F. Campodonico, L. Fabro in G. Duca, odvetniki,

— za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, sprva skupaj z D. Del Gaizo, nato s P. Pucciariello, avvocati dello Stato,

— za grško vlado E. Zisi in S. Charitaki, agentki,

1 — Jezik postopka: italijanščina.

— za Evropsko komisijo E. Montaguti, M. Heller in M. Wilderspin, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 2. marca 2017

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 13 Uredbe Sveta (ES) št. 1346/2000 z dne 29. maja 2000 o postopkih v primeru insolventnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 1, str. 191).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Vinyls Italia SpA, v stečaju, in družbo Mediterranea di Navigazione SpA (v nadaljevanju: Mediterranea) na podlagi izpodbojne tožbe, s katero se je zahtevalo, da zadnjenavedena družba vrne zneske, ki naj bi ji jih prva družba plačala v šestih mesecih preden je bil zoper njo začet stečaj.

Pravni okvir

Rimska konvencija

3 Člen 3(1) Konvencije o pravu, ki se uporablja za pogodbene obveznosti, na voljo za podpis v Rimu 19. junija 1980 (UL 1980, L 266, str. 1, v nadaljevanju: Rimska konvencija), določa:

„Pogodbo ureja pravo, ki ga izbereta pogodbeni stranki. Izbira pogodbenih strank mora biti izražena izrecno ali pa mora dovolj nedvoumno izhajati iz pogodbenih določil ali okoliščin primera […].“

4 V členu 2 Prvega protokola o razlagi Rimske konvencije, ki jo poda Sodišče Evropskih skupnosti (UL 1989, L 48, str. 1) so našteta sodišča držav članic, ki lahko Sodišče zaprosijo, da predhodno odloči o vprašanju, ki je bilo postavljeno v zadevi, ki jo obravnava in ki se nanaša na razlago te konvencije. V Italijanski republiki imata to možnost Corte suprema di cassazione (vrhovno kasacijsko sodišče) in Consiglio di Stato (državni svet).

Pravo Unije

Uredba št. 1346/2000

5 V uvodnih izjavah 23 in 24 Uredbe št. 1346/2000 je navedeno:

„(23) Ta uredba mora za zadeve, ki jih zajema, določiti enotne kolizijske norme, ki v okviru njihovega področja uporabe nadomeščajo nacionalna pravila mednarodnega zasebnega prava. Če ni določeno drugače, se mora uporabiti pravo države članice, v kateri so bili uvedeni postopki v primeru insolventnosti (*lex concursus*). Ta kolizijska norma mora veljati za glavne postopke, pa tudi za lokalne. *Lex concursus* določa vse procesne in materialne posledice postopkov v primeru insolventnosti, za zadevne osebe in zadevna pravna razmerja. Ureja vse pogoje za uvedbo, vodenje in končanje postopkov v primeru insolventnosti.

(24) Avtomatično priznavanje postopkov v primeru insolventnosti, za katere se praviloma uporablja pravo države, v kateri so bili uvedeni, lahko kolidira pravilom drugih držav članic o izvajanju pravnih dejanj. Za zagotovitev zaščite zakonitih pričakovanj in pravne varnosti v državah članicah, ki niso tiste, v katerih so bili uvedeni postopki v primeru insolventnosti, je treba predvideti številne izjeme od splošnega pravila.“

6 Člen 4 navedene uredbe št. 1346/2000 določa:

„1. Če ta uredba ne določa drugače, je pravo, ki se uporablja za postopke v primeru insolventnosti in njihove učinke, pravo države članice, na katere ozemlju so bili uvedeni postopki, v nadaljnjem besedilu ‚država, v kateri so bili uvedeni postopki‘.

2. Pravo države, v kateri so bili uvedeni postopki, določa pogoje za uvedbo, vodenje in končanje teh postopkov. Zlasti pa določa:

[…]

(m) pravila v zvezi z ničnostjo, izpodbojnostjo ali neizvršljivostjo pravnih dejanj, ki so v škodo vseh upnikov.“

7 Člen 13 Uredbe št. 1346/2000 določa:

„Člen 4(2)[(m)] se ne uporablja, če oseba, ki je imela korist od dejanja, ki je v škodo vsem upnikom, dokaže, da:

— je za navedeno dejanje odločilno pravo države članice, ki ni država, v kateri so bili uvedeni postopki, in

— v ustreznem primeru pravo ne dopušča nobenega sredstva za izpodbijanje navedenega dejanja.“

Uredba Rim I

8 Uredba (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbena obligacijska razmerja (Rim I) (UL 2008, L 177, str. 6; v nadaljevanju: Uredba Rim I), v členu 1(1), prvi pododstavek, določa:

„Ta uredba se uporablja za pogodbena obligacijska razmerja v civilnih in gospodarskih zadevah v primerih, ko pride do kolizije med zakoni več držav.“

9 Člen 3 Uredbe Rim I, naslovljen „Svoboda izbire“, v odstavkih 1 in 3 določa:

„1. Pogodbo ureja pravo, ki ga izbereta pogodbeni stranki. Izbira mora biti izrecno izražena ali mora jasno izhajati iz pogodbenih določil ali okoliščin primera. Pogodbeni stranki se lahko dogovorita, da se izbrano pravo uporablja za pogodbo v celoti ali le za njen del.

[…]

3. Kadar so vsi elementi, pomembni za zadevo, v trenutku izbire prava v državi, katere prava pogodbeni stranki nista izbrali, izbira pogodbenih strank ne posega v uporabo določb prava te države, od katerih ni dovoljeno odstopanje z dogovorom.“

Italijansko pravo

10 Člen 67(2) legge fallimentare (zakon o stečajnem postopku), ki je bil potrjen z regio decreto n. 267 (kraljeva uredba št. 267) z dne 16. marca 1942 (GURI št. 81 z dne 6. aprila 1942), določa:

„Če upravitelj dokaže, da je druga stranka vedela, da je dolžnik insolventen, se prekličejo tudi plačila z zneskom določenih zapadlih dolgov, odplačne pogodbe in pogodbe o ustanovitvi prednostne pravice do dolgov, tudi tretjih oseb, ki so nastali istočasno, če so bile sklenjene največ šest mesecev pred razglasitvijo stečaja.“

11 Člen 167 codice di procedura civile (zakonik o civilnem postopku, v nadaljevanju: CPC) določa:

„Tožena stranka mora v odgovoru na tožbo navesti vse trditve za svojo obrambo, pri čemer zavzame stališče o dejstvih, ki jih je navedla tožeča stranka, ter navede svoje podatke, davčno številko, dokaze, na katere se namerava opreti, in dokumente, ki jih vlaga v spis, prav tako pa mora oblikovati predloge.

V prekluzivnem roku mora vložiti morebitne nasprotne tožbe ter procesne in vsebinske ugovore, ki jih ni mogoče vložiti po uradni dolžnosti […]“.

12 Člen 183 CPC določa:

„Stranke lahko na prvem naroku […]

[…] pojasnijo in spremenijo že podane zahteve, ugovore in predloge.

[…]

Na zahtevo lahko sodnik strankam določi te zavezujoče roke:

1. dodaten 30-dnevni rok za predložitev vlog, ki vsebujejo zgolj pojasnila ali spremembe že podanih zahtev, ugovorov in predlogov;

[…]

3. dodaten 20-dnevni rok zgolj za predložitev nasprotnih dokazov.“

Pravo Združenega kraljestva

13 Člen 239(2) in (3) Insolvency Act 1986 (zakon o stečajnem postopku iz leta 1986, v nadaljevanju: IA 1986), ki velja v Angliji in Walesu, določa:

„2. Če je družba na upoštevni datum[, kot je določen z IA iz leta 1986,] nekomu zagotovila ugodno obravnavo, lahko upravitelj sodišču predlaga sprejetje ukrepa na podlagi tega oddelka.

3. Sodišče, ki obravnava ta predlog, sprejme v skladu z naslednjimi določbami ukrep, ki je po njegovem mnenju primeren za ponovno vzpostavitev položaja, kakršen bi obstajal, če družba ne bi zagotovila navedene ugodne obravnave.

[…]“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

14 V glavni stvari pred Tribunale Ordinario di Venezia (sodišče v Benetkah, Italija) poteka spor med Vinyls Italia, družbo v stečaju s sedežem v Benetkah, in družbo Mediterranea s sedežem v Ravenni (Italija), in sicer glede zahteve za preklic dveh plačil (v nadaljevanju: sporni plačili), ki sta bili izvršeni zaradi izpolnitve pogodbe o zakupu ladje, sklenjene 11. marca 2008, katere veljavnost je bila podaljšana z aneksom z dne 9. decembra 2009. Ti plačili v skupni višini 447.740,27 EUR je družba Vinyls Italia izvršila v korist družbe Mediterranea preden je bil proti prvi družbi začet postopek izrednega upravljanja, ki je pripeljal do njenega stečaja.

15 V okviru spora o glavni stvari je upravitelj družbe Vinyls Italia zatrdil, da sta bili sporni plačili izvršeni prepozno glede na pogodbene roke, in sicer v obdobju, v katerem je bilo splošno znano, da je ta družba insolventna in da je ti plačili mogoče preklicati v skladu s členom 67(2) zakona o stečajnem postopku.

16 Družba Mediterranea nasprotuje preklicu spornih plačil in trdi, da so bila ta izvršena zaradi izpolnitve pogodbe, za katero po dogovoru strank velja angleško pravo. V skladu s tem pravom, ki naj bi bilo na podlagi člena 13 Uredbe št. 1346/2000 odločilno, naj bi bili sporni plačili neizpodbojni. Družba Mediterranea je v utemeljitev teh trditev predložila zapriseženo izjavo odvetnika s sedežem v Združenem kraljestvu, da angleško pravo v obravnavani zadevi ne dopušča preklica spornih plačil.

17 Družba Vinyls Italia pa meni, da člen 13 Uredbe št. 1346/2000 določa procesni ugovor. Tega ugovora pa sodišče naj ne bi bilo moglo upoštevati po uradni dolžnosti, temveč naj bi ga morala vložiti zainteresirana stranka v roku, ki ga določa procesno pravo države članice, v kateri je sodišče, ki odloča o izpodbojni tožbi. V obravnavani zadevi naj bi bil ta ugovor vložen prepozno.

18 Predložitveno sodišče najprej poudarja, da so v skladu s členom 4(2)(m) Uredbe št. 1346/2000 pravila – v zvezi z ničnostjo, izpodbojnostjo ali neizvršljivostjo pravnih dejanj, ki so v škodo vseh upnikov – ki se uporabljajo, tista, ki jih določa *lex fori concursus*, in sicer določbe italijanskega prava o insolventnosti, to je, v obravnavanem primeru, člen 67(2) zakona o stečajnem postopku. Ta določba naj bi omogočala preklic spornih plačil, če bi družba Mediterranea vedela za insolventnost družbe Vinyls Italia ob izvršitvi teh plačil.

19 To sodišče pa opozarja, da se v skladu s členom 13 Uredbe št. 1346/2000 člen 4(2)(m) te uredbe ne uporabi, če oseba, ki je imela korist od dejanja, ki je v škodo vseh upnikov, dokaže, da je za navedeno dejanje upoštevno pravo države članice, ki ni država, v kateri so bili uvedeni postopki, in če v obravnavanem primeru to pravo ne dopušča nobenega sredstva za izpodbijanje navedenega dejanja. Predložitveno sodišče pojasnjuje, da je družba Mediterranea sicer vložila ugovor v zvezi s tem, vendar je to storila po izteku roka, ki je v italijanskem procesnem pravu določen za vložitev „procesnih ugovorov“ v smislu tega prava.

20 Predložitveno sodišče nato poudarja, da bi pogodbeno določilo, v skladu s katerim se za pogodbo iz postopka v glavni stvari uporablja angleško pravo, lahko spadalo na področje uporabe Uredbe Rim I. Ta uredba pa naj bi se v skladu z njenim členom 1(1) nanašala na „primere, ko pride do kolizije med zakoni več držav“ in naj bi v njenem členu 3(3) določala omejitve učinkov prava, ki ga izberejo stranke. Vendar naj ne bi bilo jasno razvidno, da bi položaj iz postopka v glavni stvari zajemal kolizijo zakonov. Ta položaj naj bi se namreč nanašal na pogodbo o zakupu ladje, ki je bila sklenjena v Italiji med družbama italijanskega prava, katerih sedeža naj bi bila v tej državi članici, za prevoz kemikalij z ladjo, ki pluje pod italijansko zastavo. Vendar naj bi bila navedena pogodba sestavljena v angleškem jeziku in naj bi vsebovala določilo o uporabi angleškega prava ter določilo o pristojnosti London Maritime Arbitrators Association (londonsko združenje pomorskih arbitrov).

21 Nazadnje, po navedbah predložitvenega sodišča je iz zapriseženе izjave, ki jo je družba Mediterranea predložila v postopku v glavni stvari, razvidno, da angleško pravo ne izključuje na splošno in abstraktno vsakršno možnost izpodbijanja spornih plačil, temveč za to možnost določa pogoje, ki se

vsebinsko razlikujejo od pogojev, določenih z *lex fori concursus*. V skladu s členom 239(2) IA iz leta 1986 naj bi moral upravitelj namreč predložiti dokaz o posebni volji dolžnika, da zagotovi prednost upniku, prejemniku plačila, in ne dokaza o tem, da je upnik vedel za dolžnikovo insolventnost.

22 V teh okoliščinah je Tribunale Ordinario di Venezia (sodišče v Benetkah) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali ‚dokaz', katerega predložitev nalaga člen 13 Uredbe št. 1346/2000 osebi, ki je imela korist od dejanja, ki je v škodo vsem upnikom, za nasprotovanje izpodbijanju tega dejanja v skladu z določbami *lex fori concursus*, vključuje zahtevo, da se vloži procesni ugovor v ožjem smislu v rokih, določenih v procesnem pravu države sodišča, pred katerim poteka postopek, kar pomeni, da se je treba sklicevati na določbo o odstopanju iz navedene uredbe in dokazati, da sta izpolnjeni zahtevi iz navedene določbe; ali pa se člen 13 Uredbe št. 1346/2000 uporabi, kadar je zadevna oseba predlagala njegovo uporabo med postopkom, tudi po izteku rokov za procesne ugovore, določenih v procesnem pravu države sodišča, ali tudi po uradni dolžnosti, če je zadevna oseba dokazala, da škodljivo dejanje ureja *lex causae* druge države članice, katere pravo v konkretnem primeru ne dopušča izpodbijanja navedenega dejanja z nobenim sredstvom?

2. Ali je treba sklicevanje na ureditev iz *lex causae*, ki ga določa člen 13 Uredbe 1346/2000 za ugotovitev, ali ‚v ustreznem primeru pravo ne dopušča izpodbijanja navedenega dejanja z nobenim sredstvom', razlagati tako, da mora stranka, ki nosi dokazno breme, dokazati, da v konkretnem primeru *lex causae* na splošno in abstraktno ne določa nobenega sredstva za izpodbijanje dejanja, kakršno je obravnavano, za katero je bilo ugotovljeno, da je škodljivo – to je plačilo pogodbenega dolga – ali tako, da mora stranka, ki nosi dokazno breme – če *lex causae* dopušča izpodbijanje tovrstnega dejanja – dokazati, da v konkretnem primeru niso izpolnjeni pogoji za izpodbijanje, ki se razlikujejo od tistih iz *lex fori concursus* in so zahtevani za dopustitev izpodbijanja v primeru, predloženem v obravnavo?

3. Ali se odstopanje iz člena 13 Uredbe št. 1346/2000 – ob upoštevanju njenega namena, to je zaščititi legitimno zaupanje strank v nepreklicnost dejanja v skladu z *lex causae* – lahko uporablja, tudi kadar imata pogodbeni stranki sedež v isti državi pogodbenici, katere pravo bo torej v primeru insolventosti ene od njiju predvidljivo postalo *lex fori concursus*, in ti stranki s pogodbeno določbo o izbiri prava druge države pogodbenice za izpodbijanje dejanj za izvajanje navedene pogodbe onemogočita uporabo pravil *lex fori concursus*, od katerih ni mogoče odstopati in s katerimi je zaščiteno načelo *par condicio creditorum*, kar bi škodovalo vsem upnikom v primeru insolventnosti?

4. Ali je treba člen 1(1) Uredbe Rim I razlagati tako, da ‚primeri, ko pride do kolizije med zakoni več držav' za namene uporabe te uredbe vključujejo tudi primer pogodbe o zakupu ladje, sklenjene v državi članici med družbama, ki imata sedež v tej državi članici, pri čemer je dodana določba o uporabi prava druge države članice?

5. Ali je treba v primeru pritrdilnega odgovora na četrto vprašanje člen 3(3) Uredbe Rim I v povezavi s členom 13 Uredbe št. 1346/2000 razlagati tako, da odločitev strank, da se za pogodbo uporablja pravo države članice, ki ni tisto, na katero se navezujejo ‚vsi elementi, pomembni za zadevo', ne vpliva na uporabo pravil prava zadnjenavedene države članice, od katerih ni mogoče odstopati in ki se uporabljajo kot *lex fori concursus* za izpodbijanje dejanj, ki so bila opravljena pred insolventnostjo in so v škodo vsem upnikom, s čimer prevlada nad določbo o odstopanju iz člena 13 Uredbe št. 1346/2000?"

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

23 Predložitveno sodišče želi s prvim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člen 13 Uredbe št. 1346/2000 razlagati tako, da osebi, ki je imela korist od dejanja, ki je v škodo vseh upnikov, nalaga, da za nasprotovanje tožbi za izpodbijanje tega dejanja v skladu z določbami *lex fori concursus* vloži procesni ugovor v obliki in v roku, ki ju določa procesno pravo države članice, na katere ozemlju teče spor, ali pa lahko sodišče, ki odloča o sporu, člen 13 Uredbe št. 1346/2000 uporabi tudi po uradni dolžnosti, po morebitnem izteku roka, ki je postavljen zadevni stranki.

24 Najprej je treba opozoriti, da se v skladu s členom 13 Uredbe št. 1346/2000 člen 4(2)(m) te uredbe ne uporabi, če oseba, ki je imela korist od dejanja, ki je v škodo vseh upnikov, dokaže, da je za navedeno dejanje upoštevno pravo države članice, ki ni država, v kateri so bili uvedeni postopki, (v nadaljevanju: *lex causae*), in če v ustreznem primeru ta *lex causae* ne dopušča nobenega sredstva za izpodbijanje navedenega dejanja.

25 Kot je Sodišče razsodilo, člen 13 Uredbe št. 1346/2000 izrecno ureja dodelitev dokaznega bremena, ne vsebuje pa določb o bolj natančnih postopkovnih vidikih. Ta člen tako ne vsebuje določb, ki bi se med drugim nanašale na to, kako je treba predložiti dokaze, kateri dokazi so dopustni pred pristojnim nacionalnim sodiščem ali katera načela mora to sodišče uporabiti pri presoji dokazne vrednosti dokazov, ki so mu predloženi (sodba z dne 15. oktobra 2015, Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, točka 27). Enako velja za druge postopkovne vidike, kot na primer oblika in rok za sklicevanje na navedeni člen v okviru spora.

26 Iz ustaljene sodne prakse pa izhaja, da mora ta pravila, kadar v pravu Unije niso usklajena, določiti notranji pravni red posamezne države članice na podlagi načela procesne avtonomije, vendar le če niso manj ugodna od tistih, ki veljajo za podobne položaje, za katere velja nacionalno pravo (načelo enakovrednosti), in da z njimi ni praktično onemogočeno ali preveč oteženo izvrševanje pravic, ki jih priznava pravo Unije (načelo učinkovitosti) (sodba z dne 15. oktobra 2015, Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, točka 28 in navedena sodna praksa).

27 Zato oblika in rok za sklicevanje na člen 13 Uredbe št. 1346/2000 v okviru spora v zvezi z izpodbijanjem dejanja, ki je v škodo vseh upnikov, v skladu s pravili, ki jih določa *lex fori concursus*, ter vprašanje, ali lahko sodišče, ki odloča o tem sporu, uporabi ta člen po uradni dolžnosti, spadajo na področje procesnega prava države članice, na katere ozemlju teče navedeni spor.

28 Te ugotovitve ne more ovreči dejstvo, da izjema iz člena 13 Uredbe št. 1346/2000 vključuje tudi zastaralne roke, roke za vložitve izpodbojne tožbe in prekluzivne roke, ki so določeni z *lex causae*, kot je Sodišče razsodilo v sodbi z dne 16. aprila 2015, Lutz (C-557/13, EU:C:2015:227, točka 49).

29 Rezultat, do katerega je prišlo Sodišče v sodbi, navedeni v prejšnji točki, temelji na ugotovitvi, da sta člena 4 in 13 Uredbe št. 1346/2000 *lex specialis* glede na ostale predpise, ki urejajo mednarodno zasebno pravo držav članic, zlasti glede na Uredbo Rim I, in razlagati ju je treba ob upoštevanju ciljev, ki jim sledi Uredba št. 1346/2000 (glej v tem smislu sodbo z dne 16. aprila 2015, Lutz, C-557/13, EU:C:2015:227, točka 46).

30 Natančneje v zvezi s ciljem, ki mu sledi člen 13 Uredbe št. 1346/2000, iz sodne prakse izhaja, da je ta člen namenjen varstvu legitimnih pričakovanj osebe, ki je imela korist od dejanja, ki je v škodo vseh upnikov, pri čemer določa, da se bo za to dejanje tudi po uvedbi postopka zaradi insolventnosti uporabljalo pravo, ki se je zanj uporabljalo na dan, ko je bilo storjeno, in sicer *lex causae* (sodba z dne 15. oktobra 2015, Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, točka 19).

31 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da ni mogoče niti na podlagi besedila niti na podlagi ciljev, ki jim sledi člen 13 Uredbe št. 1346/2000, ugotoviti, da sta oblika in rok, v katerih se mora stranka sklicevati na ta člen v okviru sodnega postopka, določena z *lex causae*. Namen Uredbe št. 1346/2000 in zlasti njenega člena 13 namreč ni varovati stranke pred običajnim tveganjem dolžnosti obrambe v okviru tega postopka bodisi na sodiščih države članice, na katere ozemlju zadevna oseba prebiva, bodisi na sodiščih druge države članice, in zato prav tako ne pred procesnim pravom, ki ga uporabi pristojno sodišče.

32 Zato je treba šteti, da je nacionalno zakonodajo – kakršen je člen 167 CPC, ki v bistvu določa, da mora tožena stranka v odgovoru na tožbo v prekluzivnem roku navesti vse trditve za svojo obrambo in morebitne procesne in vsebinske ugovore, ki jih ni mogoče upoštevati po uradni dolžnosti, pri čemer je treba ta člen obravnavati v povezavi s členom 183 CPC, ki določa, da lahko stranke na prvem naroku vseeno pojasnijo in spremenijo zahteve, ugovore in predloge – ob upoštevanju načel enakovrednosti in učinkovitosti, na kateri je bilo opozorjeno v točki 26 te sodbe, mogoče uporabiti v okviru spora, ki se nanaša na izpodbojno tožbo v smislu člena 4(2)(m) Uredbe št. 1346/2000 in v katerem se navaja člen 13 te uredbe.

33 Zato je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 13 Uredbe št. 1346/2000 razlagati tako, da oblika in rok, v katerih mora oseba, ki je imela korist od dejanja, ki je v škodo vseh upnikov, vložiti ugovor na podlagi tega člena, da bi nasprotovala tožbi za izpodbijanje tega dejanja v skladu z določbami *lex fori concursus*, ter vprašanje, ali lahko pristojno sodišče uporabi ta člen po uradni dolžnosti, po morebitnem izteku roka, ki je postavljen zadevni stranki, spadajo na področje procesnega prava države članice, na katere ozemlju teče spor. Vendar to pravo ne sme biti manj ugodno od prava, ki ureja podobne položaje, za katere velja nacionalno pravo (načelo enakovrednosti), in ne sme praktično onemogočati ali preveč otežiti izvrševanja pravic, ki jih priznava pravo Unije (načelo učinkovitosti), kar mora preveriti predložitveno sodišče.

Drugo vprašanje

34 Predložitveno sodišče želi z drugim vprašanjem izvedeti, ali je treba člen 13 Uredbe št. 1346/2000 razlagati tako, da mora stranka, ki nosi dokazno breme, dokazati, da v konkretnem primeru *lex causae* na splošno in abstraktno ne določa nobenega sredstva za izpodbijanje dejanja, ki se šteje za škodljivo, ali tako, da mora ta stranka – če *lex causae* dopušča izpodbijanje tovrstnega dejanja – dokazati, da v konkretnem primeru niso izpolnjeni pogoji, ki se zahtevajo za to, da bi lahko bilo ugodeno tožbi, vloženi zoper to dejanje, in ki se razlikujejo od tistih iz *lex fori concursus*.

35 V zvezi s tem je Sodišče razsodilo, najprej, da iz cilja, ki mu sledi člen 13 Uredbe št. 1346/2000, kakor je bil opisan v točki 30 te sodbe, izhaja, da uporaba tega člena zahteva upoštevanje vseh okoliščin obravnavanega primera. Ni namreč mogoče legitimno pričakovati, da se bo po uvedbi postopka zaradi insolventnosti presojala veljavnost dejanja, ne da bi se upoštevale te okoliščine, čeprav bi se te morale upoštevati, če tak postopek ne bi bil uveden (sodba z dne 15. oktobra 2015, Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, točka 20).

36 Dalje, Sodišče je razsodilo, da obveznost ozke razlage izjeme iz člena 13 Uredbe št. 1346/2000 nasprotuje široki razlagi obsega tega člena, ki bi prejemniku koristi od dejanja, ki je v škodo vseh upnikov, omogočala, da se izogne uporabi *lex fori concursus* s tem, da se zgolj abstraktno sklicuje na to, da zadevno dejanje na podlagi določbe *lex causae* ni izpodbojno (sodba z dne 15. oktobra 2015, Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, točka 21).

37 Sodišče je nazadnje tudi odločilo, da se mora za namene uporabe člena 13 Uredbe št. 1346/2000 in če se tožena stranka v postopku z zahtevkom za ničnost, izpodbojnost ali neizvršljivost dejanja sklicuje na določbo *lex causae*, v skladu s katero je to dejanje mogoče izpodbijati le v okoliščinah iz te določbe, ta tožena stranka sklicevati na neobstoj teh okoliščin in predložiti dokaz za to (sodba z dne 15. oktobra 2015, Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, točka 31).

38 Zato je Sodišče implicitno izključilo razlago – v skladu s katero bi navedena tožena stranka morala dokazati, da *lex causae* na splošno in abstraktno ne določa nobenega sredstva za izpodbijanje zadevnega dejanja – ki bi bila sicer ob upoštevanju dejstva, da ta sredstva za izpodbijanje vsaj abstraktno obstajajo praktično vedno, preozka, in ki bi členu 13 Uredbe št. 1346/2000 torej odvzela polni učinek.

39 Ob upoštevanju zgoraj navedenih preudarkov je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 13 Uredbe št. 1346/2000 razlagati tako, da mora stranka, ki nosi dokazno breme – če *lex causae* dopušča izpodbijanje dejanja, ki se šteje za škodljivo – dokazati, da v konkretnem primeru niso izpolnjeni pogoji, ki se zahtevajo za to, da bi lahko bilo ugodeno tožbi, vloženi zoper to dejanje, in ki se razlikujejo od tistih iz *lex fori concursus*.

Tretje, četrto in peto vprašanje

40 Tretje, četrto in peto vprašanje, ki jih je treba obravnavati skupaj, se v bistvu nanašajo na razlago člena 13 Uredbe št. 1346/2000, zlasti kar zadeva možnost sklicevanja na to določbo v primeru, ki je določen s členom 3(3) Uredbe Rim I, in sicer, kadar so vsi elementi položaja med strankami pogodbe v drugi državi, in ne tisti, katere pravo so navedene stranke izbrale.

41 Najprej je treba poudariti, da se Uredba Rim I v skladu z njenim členom 28 uporablja za pogodbe, sklenjene po 17. decembru 2009. Kot je razvidno iz elementov, ki jih ima Sodišče na voljo, je bila pogodba, ki ureja sporni plačili, sklenjena 11. marca 2008, njena veljavnost pa je bila podaljšana z aneksom z dne 9. decembra 2009.

42 Zato se Uredba Rim I v sporu o glavni stvari ne uporablja.

43 V teh okoliščinah in ker predložitveno sodišče v skladu s členom 2 Prvega protokola o razlagi Rimske konvencije, ki jo poda Sodišče Evropskih skupnosti ni pristojno za predložitev vprašanja o razlagi te konvencije Sodišču, se ta sodba sklicuje na uredbo Rim I, le če to sklicevanje omogoča opredelitev področja uporabe člena 13 Uredbe št. 1346/2000.

44 Ob upoštevanju teh preudarkov je treba tretje, četrto in peto vprašanje preoblikovati tako, kot da se z njimi želi izvedeti, ali se je na člen 13 Uredbe št. 1346/2000 mogoče uspešno sklicevati, če sta se stranki pogodbe, ki imata svoj sedež v isti državi članici, na katere ozemlju so tudi ostali upoštevni elementi zadevnega položaja, dogovorili, da se za to pogodbo uporablja pravo druge države članice.

45 V zvezi s tem je splošno znano, da se v mednarodni trgovini stranke pogodbe z ustreznim pogodbenim določilom redno poslužujejo možnosti uporabe prava neke države članice za to pogodbo, predvsem zaradi zagotovitve pravne varnosti glede prava, ki se uporablja za pravice in obveznosti strank, ki izhajajo iz zadevne pogodbe. Člen 3(1) Uredbe Rim I in člen 3(1) Rimske konvencije, ki je ob sprejetju Uredbe št. 1346/2000 veljala v vseh državah članicah, določata to možnost.

46 Ker je bila navedena možnost ob sprejetju Uredbe št. 1346/2000 pridobljena in ker niti člen 13 te uredbe niti ostale njene določbe ne vsebujejo omejitev v zvezi s tem, je treba šteti, da se ta člen 13 uporablja tudi takrat, kadar se stranki dogovorita, da se za to pogodbo uporablja pravo druge države članice, in ne tiste, v kateri imata obe sedež.

47 Poleg tega je treba opozoriti, da je v uvodni izjavi 23 Uredbe št. 1346/2000 navedeno, da mora ta uredba „za zadeve, ki jih zajema, določiti enotne kolizijske norme, ki v okviru njihovega področja uporabe nadomeščajo nacionalna pravila mednarodnega zasebnega prava“.

48 Kot je bilo opozorjeno v točki 29 te sodbe, je Sodišče odločilo, da sta člena 4 in 13 Uredbe št. 1346/2000 *lex specialis* glede na Uredbo Rim I, in da ju je treba razlagati ob upoštevanju ciljev, ki jim sledi Uredba št. 1346/2000 (sodba z dne 16. aprila 2015, Lutz, C-557/13, EU:C:2015:227, točka 46).

49 Zato je treba šteti, da člen 3(3) Uredbe Rim I ne ureja vprašanja, ali je treba dogovor strank – kadar so vsi ostali elementi položaja, razen dogovora strank glede uporabe prava, v drugi državi članici, in ne tisti, katere pravo je izbrano – upoštevati pri uporabi člena 13 Uredbe št. 1346/2000. To vprašanje je treba namreč preučiti le ob upoštevanju določb Uredbe št. 1346/2000 in med drugim ob upoštevanju ciljev, ki jim ta uredba sledi.

50 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da Uredba št. 1346/2000 ne vsebuje določbe o izjemi, ki bi bila primerljiva s členom 3(3) Uredbe Rim I. Ker ni elementov iz Uredbe št. 1346/2000, ki bi zahtevali nasprotno, je treba šteti, da se je na člen 13 te uredbe mogoče uspešno sklicevati, tudi če sta se stranki pogodbe, ki imata svoj sedež v isti državi članici, na katere ozemlju so tudi ostali upoštevni elementi položaja, dogovorili, da se za to pogodbo uporablja pravo druge države članice.

51 Vendar je treba v tem kontekstu opozoriti, da se stranke v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča ne morejo sklicevati na predpise Unije za namen goljufije ali zlorabe.

52 V tem kontekstu iz ustaljene sodne prakse izhaja, da morata biti za ugotovitev obstoja zlorabe hkrati izpolnjena objektivni in subjektivni element. Na eni strani ta ugotovitev glede objektivnega elementa zahteva skupek objektivnih okoliščin, iz katerih izhaja, da čeprav so bili formalno spoštovani pogoji, ki jih določa ureditev Unije, cilj te ureditve ni bil dosežen. Na drugi strani taka ugotovitev zahteva tudi subjektivni element v tem smislu, da mora iz vseh objektivnih okoliščin izhajati, da je bistveni namen zadevnih ravnanj pridobiti neupravičeno korist. Prepoved zlorabe namreč ni upoštevna, kadar bi sporne transakcije lahko imele drug temelj kot zgolj pridobitev ugodnosti (sodba z dne 28. julija 2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, točke od 38 do 40 in navedena sodna praksa).

53 Sodišče je tudi razsodilo, da je za ugotovitev obstoja tega drugega elementa, ki je povezan z namenom gospodarskih subjektov, mogoče upoštevati med drugim popolnoma umeten značaj zadevnih ravnanj. Predložitveno sodišče je pristojno za to, da v skladu s pravili nacionalnega dokaznega prava, če to ne ogroža učinkovitosti prava Unije, preveri, ali so dejavniki zlorabe podani v sporu o glavni stvari (sodba z dne 28. julija 2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, točki 41 in 42 ter navedena sodna praksa).

54 Tako je v položaju, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, mogoče zavrniti uporabo člena 13 Uredbe št. 1346/2000, le če bi bilo objektivno razvidno, da cilj te uporabe, ki je v tem kontekstu zagotoviti zaupanje strank v pravo glede uporabe določene zakonodaje, ni bil dosežen, in da je bil dogovor glede uporabe prava neke države članice za pogodbo umeten, in sicer v bistvu ne za to, da bi se za to pogodbo dejansko uporabljala dogovorjena zakonodaja države članice, temveč za to, da bi se bilo mogoče sklicevati na pravo te države članice zaradi izogibanja uporabi *lex fori concursus* za pogodbo ali za akte, sprejete za njeno izpolnitev.

55 Vsekakor pa je treba opozoriti, kot je poudarila Komisija, da zgolj to, da sta stranki uporabili možnost, da v položaju, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, izbereta pravo druge države članice, in ne tiste, v kateri imata sedež, ni razlog za nikakršno domnevo o namenu goljufivega ali zlorabnega obidenja določb na področju insolventnosti.

56 Ob upoštevanju zgoraj navedenih preudarkov je treba na tretje, četrto in peto vprašanje odgovoriti, da se je na člen 13 Uredbe št. 1346/2000 mogoče uspešno sklicevati, če sta se stranki pogodbe, ki imata svoj sedež v isti državi članici, na katere ozemlju so tudi vsi ostali upoštevni elementi zadevnega položaja, dogovorili, da se za to pogodbo uporablja pravo druge države članice, če ti stranki tega prava nista izbrali z namenom goljufije ali zlorabe, kar mora preveriti predložitveno sodišče.

Stroški

57 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

1. **Člen 13 Uredbe Sveta (ES) št. 1346/2000 z dne 29. maja 2000 o postopkih v primeru insolventnosti je treba razlagati tako, da oblika in rok, v katerih mora oseba, ki je imela korist od dejanja, ki je v škodo vseh upnikov, vložiti ugovor na podlagi tega člena, da bi nasprotovala tožbi za izpodbijanje tega dejanja v skladu z določbami *lex fori concursus*, ter vprašanje, ali lahko pristojno sodišče uporabi ta člen po uradni dolžnosti, po morebitnem izteku roka, ki je postavljen zadevni stranki, spadajo na področje procesnega prava države članice, na katere ozemlju teče spor. Vendar to pravo ne sme biti manj ugodno od prava, ki ureja podobne položaje, za katere velja nacionalno pravo (načelo enakovrednosti), in ne sme praktično onemogočati ali preveč otežiti izvrševanja pravic, ki jih priznava pravo Unije (načelo učinkovitosti), kar mora preveriti predložitveno sodišče.**

2. **Člen 13 Uredbe št. 1346/2000 je treba razlagati tako, da mora stranka, ki nosi dokazno breme – če *lex causae* dopušča izpodbijanje dejanja, ki se šteje za škodljivo – dokazati, da v konkretnem primeru niso izpolnjeni pogoji, ki se zahtevajo za to, da bi lahko bilo ugodeno tožbi, vloženi zoper to dejanje, in ki se razlikujejo od tistih iz *lex fori concursus*.**

3. **Na člen 13 Uredbe št. 1346/2000 se je mogoče uspešno sklicevati, če sta se stranki pogodbe, ki imata svoj sedež v isti državi članici, na katere ozemlju so tudi vsi ostali upoštevni elementi zadevnega položaja, dogovorili, da se za to pogodbo uporablja pravo druge države članice, če ti stranki tega prava nista izbrali z namenom goljufije ali zlorabe, kar mora preveriti predložitveno sodišče.**

Podpisi